

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3181/2019. (VII. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Pécsi Ítéltábla Pf.V.20.095/2018/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Pécsi Ítéltábla Pf.V.20.095/2018/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert az véleménye szerint sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege, hogy az indítványozó megvásárolt egy személygépkocsit egy autókereskedőtől, amelyhez az alperes jogelődje 1 680 000 forint svájci frank alapú kölcsönt nyújtott 96 hónapra, azzal, hogy a változó kamatozású, változó futamidejű svájci frank alapú kölcsön futamideje maximálisan 108 hónapra emelkedhet. A kölcsönszerződést a hitelező nevében és helyette eljárva az autókereskedő képviselője írta alá. Az aláírásra az autókereskedő és az alperes között létrejött együttműködési megállapodás és egyedi meghatalmazás alapján került sor.
- [4] A szerződésben meghatározott éves induló ügyleti kamatláb 10,28%, a változásának eseteit és módját a szerződés részét képező Üzletszabályzat (továbbiakban: Üsz.) tartalmazta. Ennek megismerését, tudomásulvételét és elfogadását az indítványozó aláírta. A szerződés szerint a havi törlesztőrészlet összege 25 740 forint volt azzal, hogy a törlesztőrészletek forintban fizetendő összege a devizanem árfolyam és kamat alakulásától függően változhat.
- [5] A kölcsönszerződés 7. pontja a törlesztőrészlet számának megjelölése és a havonta esedékes törlesztőrészlet összegének meghatározása mellett, külön tartalmazta azt a figyelmeztetést, hogy a deviza alapú finanszírozás esetén a törlesztőrészletek forintban fizetendő összege a devizanem árfolyam és kamat alakulásától függően változhat, melynek jelentős kockázata abban rejlik, hogy a forint leértékelődése nemcsak az esedékes törlesztőrészletek növekedését eredményezheti, de a teljes hátralévő tőketartozást is növeli. Az adós a szerződés aláírásával kijelentette, hogy tudatában van a deviza alapú finanszírozás fokozott kockázatának és vállalja ennek következményeit.
- [6] Az indítványozó kereseti kérelmében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy a kölcsönszerződés nem jött létre. E körben egyrészt arra hivatkozott, hogy a szerződés mögött olyan befektetési jogviszony húzódik meg, amelyről nem volt tudomása, másrészt a szerződésben a szerződés tárgya hiányzik, mivel a deviza tartozás tőkeösszege nincs meghatározva. Jogkövetkezményként a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerinti elszámolást kérte akként, hogy tartozása – a hitelező által nyilvántartott összeggel szemben – csak 882 809 forint. Másodlagosan, amennyiben a bíróság azt állapítja meg, hogy a szerződés létrejött, annak érvénytelensége megállapítását kérte. Egyrészt hivatkozott arra, hogy a szerződést aláíró személy nem rendelkezett megfelelő képviseleti jogosultsággal, másrészt a kölcsönszerződés árfolyamkockázatról rendelkező szakasza a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 209. § (1) bekezdése és 209/A. § (2) bekezdése szerinti tisztességtelen szerződési feltétel, az Üsz. pedig nem vált a szerződés részévé.
- [7] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró elsőfokú bíróság az indítványozó keresetét elutasította.
- [8] Az ítélet ellen az indítványozó fellebbezett.
- [9] A másodfokú bíróság a fellebbezés kapcsán először azt emelte ki, hogy az indítványozó az elsőfokú eljárásban előterjesztett kereseti kérelmében a kölcsönszerződés érvénytelenségét arra alapította, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt megfelelő, ezért az erre vonatkozó kikötés tisztességtelen, illetve

az alperes jogszerű aláírásának hiányában a szerződést nem foglalták írásba. Kizárólag ezekből eredően kérte a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását. A fellebbezésében azonban az elsőfokú ítéletnek a kereseti kérelme szerinti megváltoztatása mellett további kereseti kérelmet is előterjesztett – a kölcsönszerződés azért is érvénytelen, mert abban a törlesztőrészletek száma ellentmondásos módon került meghatározásra –, amely a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 247. § (1) bekezdése szerint meg nem engedett keresetváltoztatásnak tekintendő. Ebből következik, hogy a másodfokú bíróság a szerződési feltétel ellentmondó megfogalmazásának igazolására előterjesztett, nyelvész szakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványt nem teljesítette.

- [10] Az indítványozó fellebbezésében a szerződés létre nem jöttét arra alapította, hogy a felek az alperes által folyósítandó és a felperes által visszafizetendő pénzüsszegben nem tudtak megállapodni.
- [11] A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan hivatkozott arra, hogy már a felperes által aláírt kölcsönkérelem és az alperes finanszírozási feltételeinek megismerését elismerő megállapodás a kölcsönszerződés egyedi részének megfelelően tartalmazta a változó kamatozású kölcsön svájci frank devizanevét, 1 680 000 forint összegét és a törlesztőrészletek induló összegét. Ebből arra vonható le következtetés, hogy az indítványozó nem hivatkozhatott arra, hogy a szerződő felek nem állapodtak meg a kölcsön összegében.
- [12] A másodfokú bíróság megállapította, hogy az indítványozó az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződéses rendelkezés tisztességtelensége miatt is alaptalanul kérte a szerződés érvénytelenségének megállapítását.
- [13] Helyesen ismerte fel az elsőfokú bíróság, hogy a kölcsönszerződés szövegéből – különösen a 7. pontban foglalt árfolyam kockázattal kapcsolatos rendelkezésekből, valamint a szerződés részévé vált üzletszabályzatból – egyértelműen és világosan kitűnt, hogy a kockázat jelentős, illetve fokozott és az korlátozás nélkül az adóst terheli.
- [14] Az árfolyam kockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelensége körében az indítványozó alaptalanul hivatkozott arra is, hogy átlagos fogyasztóként a kapott tájékoztatást nem láthatta át, nem volt tisztában az árfolyam kockázat valós tartalmával.
- [15] A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a feltétel érvényességének vizsgálatakor annak volt jelentősége, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó képes volt-e értékelni az árfolyamváltozás rá nézve hátrányos gazdasági következményeit, és nem annak, hogy konkrétan az indítványozó megértette-e a szerződési feltételt. A 6/2013. számú Polgári Jogegységi Határozat 3. pontja szerint ugyanis nem érvénytelen a kölcsönszerződés, ha az adós arra hivatkozik, hogy a kölcsönszerződésben foglaltakat átolvasta ugyan, de annak egyes rendelkezéseit nem értette meg. A kölcsönvevőtől minimálisan elvárható, hogy a szerződést alaposan áttanulmányozza és szükség esetén az egyes általa nem érthető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen. Ennek elmulasztása a kölcsönvevő terhére esik. Az indítványozó személyes előadásában megerősítette, hogy az ügyintézők elmondták neki, hogy a svájci frank árfolyama megváltozhat. Mindezek alapján az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel nem tisztességtelen, és a kölcsönszerződés ebből az okból sem érvénytelen.
- [16] A kölcsönszerződés érvénytelensége kapcsán az indítványozó fellebbezésében alaptalanul hivatkozott továbbá arra, hogy az autókereskedő alkalmazottja nem a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 2. számú melléklet I. fejezet 12. b) pont, hanem az a) pont szerinti ügynöki tevékenységet végzett.
- [17] Az elsőfokú bíróság helyesen hívta fel a régi Hpt. 2. számú melléklet I. fejezet 12. pontját, és annak alapján helytállóan minősítette az alperes és az autókereskedő közötti együttműködési megállapodást úgy, hogy annak alapján „b” típusú ügynöki tevékenység végzésére került sor. Ebből következik, hogy az autókereskedő erre meghatalmazott munkavállalója a szerződés megkötése során ügyleti képviselőként a régi Ptk. 219. § (1) bekezdése szerint eljárhatott, jogosult volt az alperes nevében az indítványozóval kötött kölcsönszerződés aláírására, a kölcsönszerződést tehát írásba foglalták a felek.
- [18] A másodfokú bíróság a fenti indokokra tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [19] 1.2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Pécsi Ítélet tábla Pf.V.20.095/2018/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert az véleménye szerint sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése.

- [20] Az indítványozó szerint a másodfokú ítéletnek a szerződés létrejöttének megállapítására, a kockázatfeltárányilatkozat hiányában az árfolyamkockázat adásra terhelésére, az ellentmondásos szerződési feltételekre, valamint a „b” típusú ügynök pénzügyi szolgáltatására irányuló szerződéskötésére vonatkozó döntése és indokolása sérti a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát. Az indítványozó szerint az ügyben eljáró bíróságok nem törekedtek az igazság kiderítésére, nem biztosították a jogszabályok érvényesülését, jogértelmezésük és jogalkalmazásuk jogszabállyal ellentétes volt. Elmaradt a tényállás helyes felderítése, hiszen a szerződés létre sem jött, a felek nem állapodtak meg a visszafizetendő pénzüsszeg mértékében. A bíróságok pontatlanul tárták fel a futamidővel kapcsolatos szerződési feltételeket, a törlesztőrészletek száma ellentmondásos módon lett meghatározva. Azzal pedig, hogy a másodfokú bíróság meg nem engedett keresetváltoztatásra hivatkozva elutasította a szakértő kirendelésére irányuló indítványát, és a szakértőt nem rendelte ki, elesett attól, hogy igazát bebizonyítsa. Az autókereskedő képviselőjének eljárása és aláírása jogszerűtlen volt, mivel a régi Hpt. alapján nem volt jogosult arra, hogy a pénzügyi intézmény nevében szerződést kössön. Mivel a bíróságok jogosulatlan előnyt biztosítottak a hitelező részére, így sérült ügyében az igazságosság és a pártatlanság követelménye.
- [21] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben foglalt befogadhatósági feltételeknek.
- [22] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Pécsi Ítéltábla Pf.V.20.095/2018/5. számú ítélete ellen benyújtott alkotmányjogi panasz határidőben érkezett és azt az Abtv. 27. §-a szerint benyújtásra jogosult és érintett nyújtotta be jogorvoslati jogának kimerítését követően. Az indítványozó alkotmányjogi panasa az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének megfelelő határozott kérelmet tartalmaz.
- [23] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [24] Az Alkotmánybíróság az indítványozóknak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben előadott érveivel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [25] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]}. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [20]}. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasa valójában a bírósági eljárás felülbírálatára irányul. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó panasa egészében nem alkotmányossági, hanem törvényességi kérdésekre vonatkozik, az eljáró bíróságok tényállás megállapításának, bizonyíték értékelésének, valamint jogértelmezésének és jogalkalmazásának helytállóságát vitatja és a támadott ítéletben foglalt döntést magát, annak hátrányos voltát tekinti alapvető jogsérelemnek, a döntés Alkotmánybíróság általi megváltoztatása érdekében. Fentiekre figyelemmel az indítvány nem tartalmaz olyan érvet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kérdését.

[26] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában meghatározott törvényi feltételeknek, ezért azt az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. július 2.

Dr. Horváth Attila s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/11/2019.

